

Motala kommun
motala.kommun@motala.se

Rektor vid Carlsund Utbildningscentrum
magdalena.hammar@motala.se

Beslut

2017-03-24
Dnr 40-2016:202

Beslut

efter kvalitetsgranskning av yrkesprogrammens
ändamålsenlighet i Carlsund Utbildningcentrum,
Motala kommun

2017-03-24

1 (14)

Dnr 40-2016:202

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av yrkesprogrammens ändamålsenlighet under våren 2017. Det övergripande syftet med granskningen är att bedöma hur skolorna skapar helhet och sammanhang i utbildningen för eleverna på yrkesprogrammen utifrån de kunskaper som uttrycks i examensmålen. Granskningen fokuserar på lärares samverkan och på hur rektor bedriver sitt pedagogiska ledarskap för att skapa en sammanhållen utbildning för eleverna.

Granskningens två huvudfrågor är:

- Samverkar lärarna för att skapa balans mellan teori och praktik så att eleverna får den helhet och det sammanhang som behövs för att utveckla de kunskaper som uttrycks i examensmålen?
- Skapar rektor förutsättningar för samverkan mellan lärare på yrkesprogrammen, och mellan utbildningens olika delar, så att eleverna får den helhet och det sammanhang som behövs för att utveckla de kunskaper som uttrycks i examensmålen?

Granskningen omfattar 36 kommunala och fristående gymnasieskolor. På varje gymnasieskola har ett av följande program granskats:

- Barn- och fritidsprogrammet
- Bygg- och anläggningsprogrammet
- Vård- och omsorgsprogrammet

På Carlsund Utbildningscentrum har Skolinspektionen granskat bygg- och anläggningsprogrammet.

Granskningen av Motala kommun och Carlsund Utbildningscentrum ingår i detta projekt. Carlsund Utbildningscentrum besöktes den 14 och 15 februari 2017. Ansvariga inspektörer har varit utredarna Dan Collberg och Eva Lanteli.

I samband med besöket genomfördes intervjuer med rektor, lärare, elever och APL-handledare (APL= arbetsplatsförlagt lärande). För att kunna bedöma rektors och lärares arbete med att skapa helhet och sammanhang i utbildningen för eleverna på utvalt yrkesprogram har Skolinspektionen även begärt in ett antal dokument, bland annat dokument som visar på lärares samverkan och på vilket sätt den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen bidrar till helhet och sammanhang i elevernas lärande.

2017-03-24

2 (14)

Dnr 40-2016:202

I detta beslut redovisar Skolinspektionen iakttagelser, analyser och bedömningar. Beslutet ger också en beskrivning av de utvecklingsområden som framstått som mest centrala att prioritera i det lokala kvalitetsarbetet.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de huvudmän och skolenheter som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden hos andra gymnasieskolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att Carlslund Utbildningscentrum behöver utveckla sitt arbete med att skapa helhet och sammanhang i elevernas utbildning via större fokus på examensmålen och ett fördjupat ämnessamarbete. Ett ensidigt fokus på kursplanernas centrala innehåll och målen för kursplanen har gjort att examensmålen inte är vägledande när undervisningen planeras. Att så är fallet är både rektor och lärare väl medvetna om.

Skolinspektionen bedömer att flera viktiga förutsättningar för lärarsamarbete redan finns på plats som ämnesövergripande arbetslag, gemensam planerings- och kompetensutvecklingstid, att all undervisning sker i samma byggnad samt att lärare i yrkesämnena och gymnasiegemensamma ämnen delar mentorskap för klasserna. Granskningen visar på ett positivt intresse hos lärarna för sådant samarbete, liksom hos rektorn, men att lärare också förväntar sig tydligare signaler från rektorns sida att det är en viktig och prioriterad fråga.

Skolinspektionen bedömer att samarbetet mellan skolan och arbetsplatserna är väl utvecklat med täta kontakter, vilket ger ett stöd för elevernas lärande. I underlaget för bedömningen av elevernas utveckling under APL finns några önskade kompetenser angivna. Dessa bör få ytterligare utrymme och omarbetas för att ansluta ännu närmare till examensmålen för bygg- och anläggningsprogrammet i Lgy 11. I samband med detta bedömer Skolinspektionen att skolan bör överväga om även de gymnasiegemensamma ämnena kan lämna viktiga bidrag till elevernas APL. Slutligen bedömer Skolinspektionen att det redan nära samarbetet mellan skola och arbetsplatser behöver fördjupas ytterligare genom att handledarna ges bättre insikter i skolans mål och innehåll.

2017-03-24

3 (14)

Dnr 40-2016:202

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden:

- Rektor behöver säkerställa att lärarna i sitt arbete med planering och genomförande av undervisningen i högre grad utgår från examensmålen.
- Rektorn behöver ge bättre förutsättningar för samverkan mellan lärare i yrkesämnena och lärare i gymnasiegemensamma ämnen genom att tydligt prioritera sådant samarbete.
- Rektorn och lärarna behöver fördjupa samarbetet med arbetsplatserna genom att till dessa sprida information och kunskap om bygg- och anläggningsprogrammets mål och innehåll.

Beskrivning av huvudman och besökt skolenhet

Carlsund Utbildningscentrum är en kommunal gymnasieskola i Motala kommun. Vid skolan finns barn- och fritidsprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, fordons- och transportprogrammet, handels- och administrationsprogrammet, industritekniska programmet, introduktionsprogrammet, restaurang- och livsmedelsprogrammet, vård- och omsorgsprogrammet samt VVS- och fastighetsprogrammet. Dessutom erbjuds lärlingsprogrammet vid skolenheten. Totalt går 474 elever på skolan. 75 av dessa går på bygg- och anläggningsprogrammet, varav 23 i årskurs 1, 27 i årskurs 2 och 25 i årskurs 3. Personalen ingår i ett programarbetslag bestående av tre lärare i yrkesämnena, en bygghandledare, en lärare i svenska och engelska, en lärare i idrott och hälsa och en lärare i historia och religionskunskap. Arbetslaget har möte en timme per vecka och leds av en studieledare. Därutöver ingår lärarna i gymnasiegemensamma ämnen i programöverskridande ämneslag, medan lärarna i yrkesämnena ingår i ett ämneslag inom programmet. Även ämneslagen har möte en timme per vecka.

2017-03-24

4 (14)

Dnr 40-2016:202

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redogör Skolinspektionen mer utförligt för sina bedömningar kring frågeställningarna.

1. Samverkar lärarna för att skapa balans mellan teori och praktik så att eleverna får den helhet och det sammanhang som behövs för att utveckla de kunskaper som uttrycks i examensmålen?

Enligt 16 kap. 6 § skollagen (2010:800) ska det för varje nationellt program finnas examensmål som innehåller mål för programmet. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 117 f.) framkommer att examensmålen ska ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen från elevens första dag på programmet. Det framkommer också att examensmålen ska styra utbildningen och gymnasiearbetets utformning och innehåll. Av 1 § förordning (2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program framgår bland annat att examensmålen gäller utöver de gemensamma kunskapsmål för gymnasieskolans nationella program som anges i läroplanen för gymnasieskolan.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy 11) föreskriver i kapitel 2.1 bland annat att läraren ska:

- i undervisningen skapa en balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper som främjar elevernas lärande,
- samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen,
- organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet att arbeta ämnesövergripande.

1.1 Ger samarbetet mellan lärare i yrkesämnena och gymnasiegemensamma ämnen eleverna möjlighet till en upplevelse av helhet och sammanhang i sin utbildning?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att samverkan mellan yrkesämnena och gymnasiegemensamma ämnen behöver förbättras, vilket skulle ge eleverna större möjlighet att uppleva helhet och sammanhang i sin utbildning. Samarbete över ämnesgränserna mellan yrkesämnena och gymnasiegemensamma ämnen saknas i stort sett helt. Däremot förekommer i undervisningen i de gymnasiegemensamma

2017-03-24

5 (14)

Dnr 40-2016:202

samma ämnena åtskilliga exempel på så kallad infärgning, det vill säga när stoff och moment från ett ämne används som illustration och arbetsmaterial i ett annat ämne. I undervisningen i yrkesämnena förekommer sällan någon motsvarande infärgning av innehåll från de gymnasiegemensamma ämnena, med undantag för viss tillämpning av matematik. Av granskningen framgår att eleverna inte känner till examensmålen och det är tydligt att lärarnas undervisningsplanering tar sin utgångspunkt enbart i kursplanernas centrala innehåll och kunskapskrav. Skolans övergripande planering utifrån examensmålen behöver därför bli tydligare.

Skolans arbete med planering och undervisning utifrån examensmålen behöver bli bättre

Examensmålen är kända av de intervjuade lärarna, men de uppger att det är kursplanernas syfte och centrala innehåll som ligger till grund för deras planering av undervisningen. De menar att det är dessa läroplansmål som mera omedelbart bestämmer vad eleven behöver kunna för att klara sig. Några intervjuade lärare säger sig inte tro att eleverna känner till examensmålen, eftersom de inte särskilt tagit upp dessa mål med sina elever. Andra uppger att de går igenom examensmålen med eleverna men att undervisningen inte utgår från dessa mål, eftersom lärarna uppfattar att de täcks in av det centrala innehållet. Ytterligare andra lärare säger att de använder de delar av examensmålen som de tycker tangerar och är möjliga att arbeta med inom deras ämnen. En del av examensmålen, menar några intervjuade lärare, utgör ändå en del av yrkeskunnandet som det kommer till uttryck på APL och kommer därför in i utbildningen på det sättet. Att fokus i undervisningsplaneringen helt ligger på de enskilda ämnenas kursplaner bekräftas av rektorn.

De intervjuade eleverna uppger sig inte känna till vad examensmålen är och säger att lärarna inte pratat med dem om dessa mål, till skillnad från hur de berättar att lärarna går igenom kursmålen med dem. Eleverna kan ge exempel på hur kunskaper i gymnasiegemensamma ämnen kan komma till nytta i både yrket och i livet som vuxen.

Examensmålen nämns på ett par ställen i den dokumentation som rektorn skickat in till Skolinspektionen inför granskningen. Insända handlingar består bland annat av pedagogiska planeringar, dokumentation av systematiskt kvalitetsarbete och av arbetslagsmöten. Dokumentation av skolans utvecklingsarbete för lärare under slutet av höstterminen 2014 och början av vårterminen 2015 visar en arbetsgång som startar i examensmålen för att utmynna i en satsning på formativ bedömning, som enligt lärarna sedan dess stått i centrum för

2017-03-24

6 (14)

Dnr 40-2016:202

utvecklingsarbetet. Enligt intervjuade lärare tappade utvecklingsarbetet snart fokus på examensmålen betydelse för programmen och ämnena.

Samarbetet mellan lärare i yrkesämnena och lärare i gymnasiegemensamma ämnen behöver förbättras

Rektor och lärare uppger i intervjuer att de inte arbetar med ämnesövergripande teman, vilket också bekräftas av de elever som Skolinspektionen intervjuar. Lärarna uppger dock att sådant samarbete varit ganska vanligt tidigare, före införandet av den nya läroplanen 2011. Fokus för de ämnesövergripande diskussionerna har därefter i stället varit formativ bedömning, som en av förstelärarna har ett särskilt uppdrag att driva. Enligt intervjuade lärare och rektorns verksamhetsredogörelse är det enbart i samband med gymnasiearbetet som det sker en samverkan mellan yrkesämnena och ett gymnasiegemensamt ämne, nämligen svenska, då även själva skrivandet bedöms.

Infärgning förekommer

Lärarna i de gymnasiegemensamma ämnena uppger i intervju att en vanlig form för att ge eleverna helhet och sammanhang är så kallad infärgning. Lärare i gymnasiegemensamma ämnen ger ett flertal exempel på hur de i sin undervisning knyter an till företeelser inom byggbranschen: lärare i samhällskunskap behandlar arbetsmarknadslagar, kollektivavtal och fackföreningar; lärare i historia har som stoff byggnadsarbetarens villkor genom tiderna och byggnadens utveckling och förändring; lärare i svenska och engelska använder branshinriktade läromedel; lärare i religionskunskap kopplar ett etikmoment till värden och normer som kan råda på arbetsplats. Lärare i naturkunskap anknyter till byggverksamhet i sin undervisning om resursanvändning och hållbar utveckling. Elever uppger i intervju att de uppskattar dessa kopplingar mellan gymnasiegemensamma ämnen och byggbranschfrågor: ämnet upplevs som intressantare, nyttigare och mindre abstrakt genom konkreta exempel och illustrationer från det yrkesliv de utbildas för. Lärarna i yrkesämnena uppger att någon motsvarande infärgning av gymnasiegemensamma ämnen i undervisningen i yrkesämnena knappast förekommer, utöver viss tillämpning av matematik. Yrkeslärarna, som alla har en bakgrund av arbete inom byggbranschen, säger sig ofta relatera till egna erfarenheter ur yrkeslivet när de undervisar. Intervjuade elever säger att detta är något de uppskattar mycket. Enligt lärarna är arbetet med infärgning något som var och en själv tar ställning till i sin undervisningsplanering och inget som lärarna gemensamt diskuterar eller samarbetar kring.

Ovannämnda exempel på infärgning av stoff från yrkesämnena i de gymnasiegemensamma ämnena avser huvudsakligen undervisningen i årskurs 1. Enligt

2017-03-24

7 (14)

Dnr 40-2016:202

lärarna försvåras ämnessamverkan i årskurserna 2 och 3 av att undervisningsgrupperna i gymnasiegemensamma ämnen där inte är programspecifika.

1.2 Ges eleverna möjlighet till helhet och sammanhang i sin utbildning genom att det arbetsplatsförlagda lärandet (APL) och den skolförlagda utbildningen ömsesidigt bidrar till att utveckla de kunskaper som framgår av examensmålen?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det arbetsplatsförlagda lärandet vid bygg- och anläggningsprogrammet på Carlsund Utbildningscentrum i stort är ändamålsenligt organiserat för att ge eleverna möjlighet att se helhet och sammanhang och att utveckla de kunskaper som framgår av examensmålen. När det gäller innehållet är det yrkesämnena som tränas och fördjupas under APL, medan kursmoment och inslag från de gymnasiegemensamma ämnena däremot inte beaktas i planeringen av APL. Av vikt att notera är att handledaren bedömer olika förmågor hos eleven enligt ett bedömningsprotokoll, förmågor som delvis nära anknyter till examensmålen. Skolinspektionen bedömer att samtalen handledare – lärare – elev kring hur väl eleven tillägnat sig dessa förmågor gör att APL och den skolförlagda utbildningen ömsesidigt bidrar till att utveckla viktiga delar av de kunskaper som framgår av examensmålen. Skolinspektionen bedömer vidare att kontakterna mellan yrkeslärarna och handledarna är goda, omfattande och täta, vilket borgar för att eleverna blir väl omhändertagna på arbetsplatsen. Arbetet för att skapa en samsyn mellan skola och arbetsliv kring vad som är viktiga kunskaper förefaller delvis vara väl genomfört. Skolinspektionen bedömer ändå att ytterligare insatser vore önskvärda för att öka arbetsplatsernas kännedom om skolans innehåll, förståelse för dess uppdrag och om hur APL och skolans olika ämnens gemensamt kan utveckla elevens kunskaper. Skolinspektionen bedömer skolans uppföljning och bearbetning av elevens lärande på arbetsplatsen som god vad avser den personliga utvecklingen och den individuella anpassningen av elevens lärande. Dock skulle det gemensamma reflekterandet kring elevernas erfarenheter av sin APL kunna göras mera allsidigt genom att beredas plats i fler ämnen. Även de gymnasiegemensamma ämnena hade då kunnat bidra mer med olika aspekter och perspektiv.

Organiseringen av APL kan bidra till helhet och sammanhang för eleverna

Rektorn uppger att eleverna på bygg- och anläggningsprogrammet vid Carlsund Utbildningscentrum har APL varannan vecka från och med årskurs 2. Under årskurs 1 har eleverna endast en arbetsmiljöpraktik. Elever som läser

2017-03-24

8 (14)

Dnr 40-2016:202

utökade kurser för högskolebehörighet har fyra dagars praktik varannan vecka i stället för fem dagar, beroende på vilken eller vilka kurser de läser inom sin utökade studiegång. Rektorn säger vidare att eleverna har olika upplevelser av om organiseringen av APL bidrar till helhet och sammanhang i deras utbildning: en del tycker att de hinner glömma vad de lärt sig i skolan när en APL-vecka kommer emellan; andra tycker det är bra att kunna koncentrera sig på skolan en vecka och sen på arbetsplatsen en vecka. Rektorns egen bedömning är att organiseringen av APL fungerar väl med den nuvarande modellen, med APL förlagt till varannan vecka. Intervjuade elever uppger att APL bidrar till helhet och sammanhang och får dem att förstå nyttan med de gymnasiegemensamma ämnena, när de får tillämpa kunskaper i dessa ämnen i praktiskt arbete. Ett exempel de nämner är hur de behöver matematikkunskaper för att kunna räkna ut ytor när man lägger golv.

Det händer också, enligt elever och lärare, att företrädare för branschen och facket kommer till skolan och berättar om sin verksamhet. Exempel som eleverna nämner är besök av en representant för Byggnadsarbetarförbundet som kommit för att informera om fackligt arbete och en annan från Galaxen, byggssektorns företag för förebyggande arbetsmiljöarbete, om ergonomi.

APL planeras helt utifrån yrkesämnena

Rektorn säger sig önska att de gymnasiegemensamma ämnena också synliggjordes i APL. Lärare i dessa ämnen uppger att de har gjort besök hos elever på APL och att eleverna får skriva praktikrapporter när de kommer tillbaka till skolan från en APL-period. Yrkeslärarna uppger att APL innehållsligt planeras så, att APL följer det eleverna läser i skolan med målet att de under två års arbetsplatsförlagt lärande ska ha nått de kunskaper som framgår av kursplanerna i yrkesämnena. Dock uppger lärarna att de också anpassar sin planering efter arbetsplatsernas krav och behov. De säger också att de i förekommande fall ger eleverna möjlighet att i skolan komplettera moment eller kunskaper som arbetsplatserna inte kunnat tillgodose. Det är yrkeslärarna som har alla skolans kontakter med APL-platserna och APL-handledarna, ett samarbete som både lärare i yrkesämnena, elever och handledare beskriver som nära och välfungerande. En intervjuad handledare säger sig ha kontakt med lärarna så gott som varje vecka.

Uppföljning och bedömning av elevens APL är främst en angelägenhet för yrkesämnena

Lärare i yrkesämnena och elever uppger i intervju att elevernas lärande på arbetsplatsen följs upp av yrkeslärarna som prickar av vad eleverna har gjort. Därtill har yrkeslärarna täta diskussioner och samtal med handledarna. Hand-

2017-03-24

9 (14)

Dnr 40-2016:202

ledaren får inför varje ny elev veta vad som förväntas av skolan respektive av en handledare. Mot slutet av APL-perioden samtalar handledare, lärare och elev om vad eleven gjort och lärt sig. Som underlag används ett avpricknings-schema där olika arbetsmoment ingår. Ett annat underlag är "Bedömningsprotokoll APL", ett dokument som APL-handledarna har för att skatta och bedöma sådana förmågor som eleverna ska träna och utveckla under det arbetsplatsförlagda lärandet. Exempel på dessa är "förmågan att ta egna initiativ" och "förmågan att kommunicera och samarbeta", vilka ansluter mycket nära till flera av examensmålen.

Yrkeslärarna följer sen upp APL-perioden tillsammans med eleverna i skolan. Lärarna i de gymnasiegemensamma ämnena uppger att de inte särskilt följer upp APL-perioderna inom ramen för sina ämnen. I sin egenskap av mentorer tar de dock på klassråden upp hur det fungerat på APL. Enligt de intervjuade eleverna är återkopplingen på deras lärande under APL mest en fråga om avprickning av genomförda arbetsmoment och av deras närvaro.

2. Skapar rektor förutsättningar för samverkan mellan lärare på yrkesprogrammen och emellan utbildningens olika delar så att eleverna får den helhet och det sammanhang som behövs för att utveckla de kunskaper som uttrycks i examensmålen?

Enligt 2 kap. 9 § skollagen (2010:800) ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. I 2 kap. 10 § skollagen framgår att rektor beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 648) framkommer att [rektors] besluten kan röra exempelvis personalens ansvarsområden, schemaläggning eller barnens och elevernas fördelning på klasser eller grupper.

Av läroplanen för gymnasieskolan (Lgy 11) framgår att rektor som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att:

- samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier,
- skolans arbete med kunskapsområden, där flera ämnen ska bidra och samordnas så att de utgör en helhet för eleven.

2017-03-24

10 (14)

Dnr 40-2016:202

2.1 Säkerställer rektor att innehållsliga och kulturella förutsättningar stödjer en sammanhållen utbildning?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att såväl lärare som rektor har en positiv grundinställning till lärarsamverkan. Rektorn behöver dock inför lärarna tydligare prioritera och uppmuntra till att samverkan mellan lärare i yrkesämnena och lärare i gymnasiegemensamma ämnen också förverkligas. Skolinspektionen bedömer vidare att Carlsund Utbildningscentrum tar problem med vissa normer och värderingar på en del arbetsplatser på stort allvar och hjälper eleverna att hantera de dilemman som de kan ställas inför när skolans värdegrund råkar på kollision med vad som kan förekomma på en arbetsplats i form av språkbruk och jargong. Skolinspektionen bedömer också att skolan behöver informera arbetsplatserna bättre om skolans uppdrag, innehåll, författningar och mål. I detta ingår även att verka för att fler handledare erbjuds och genomför handledarutbildning.

Rektorn behöver prioritera lärarnas samverkan

Både rektorn och de intervjuade lärarna är överens om att det är andra frågor än lärarens samverkan genom ämnesintegrering på examensmålens grund som dominerat dagordningen de senaste åren. Enligt såväl lärarna som rektorn själv har rektorn inte signalerat att sådant samarbete varit viktigt eller särskilt prioriterat. Rektorn beskriver hur en tidigare satsning med hjälp av Skolverket på att få in ämnena samhällskunskap och naturkunskap i APL stötte på motstånd från lärarna i de gymnasiegemensamma ämnena. Lärarna i yrkesämnena pekar på att ämnesintegrering hindrats av gammal vana och slentrian och att skolledningen prioriterat andra saker, vilket bland annat inneburit att gemensamma planerings- och kompetensutvecklingsdagar därför ägnats åt annat än samverkan. Intervjuade lärare uttrycker en principiellt positiv inställning till att samverka. De ser också att det finns många möjligheter till samverkan, såsom anknytningspunkter mellan sina respektive ämnen. De menar dock att de saknar konkreta riktlinjer för ämnesövergripande samarbete på examensmålens grund och att rektorn tydligare behöver styra mot att det är det som ska gälla. Denna uppfattning delas av rektorn själv, som samtidigt uttrycker en vilja att ta tag i detta.

Skillnader i värderingar mellan skola och arbetsplats behandlas i skolan

Intervjuade elever berättar om hur de mött språkbruk och värderingar på de manligt dominerade byggarbetsplatserna som stått i motsättning till dem som skolan står för, något som bland annat har gällt genus- och jämställdhetsfrågor. Lärarna uppger att eleverna särskilt under de allra första APL-perioderna rea-

2017-03-24

11 (14)

Dnr 40-2016:202

gerat på detta och tagit upp det i skolan. Lärarna har då behandlat och diskuterat dessa frågor i skolan och i något fall också tagit upp dem med de anställda på arbetsplatsen. Yrkeslärarna säger sig måna om elevernas språkbruk och inte tolerera viss jargong som eleverna kan ha med sig tillbaka till skolan från arbetsplatsen. Lärarna i gymnasiegemensamma ämnen säger sig ha behandlat frågor om arbetsplatsers språkbruk och värderingar i olika sammanhang, men menar ändå att det är yrkeslärarna som får ta en större del av dessa diskussioner. En intervjuad APL-handledare säger sig ta dessa frågor på största allvar och har också själv ingripit mot språkbruket på sin arbetsplats. I intervjuerna med yrkeslärare och handledare och även elever framkommer att det finns en samsyn mellan arbetsplatserna och skolan om vikten av olika slags kunskaper.

Handledarna behöver mer kunskap om skolans uppdrag och innehåll

Yrkeslärarna uppger att de genom sina täta kontakter med arbetsplatserna är väl informerade om vad eleven gör på sin APL. Däremot uppger en intervjuad APL-handledare, att det inte är lika tydligt för arbetsplatserna vad eleverna gör och lär sig i skolan. Även yrkeslärarna uppger att det ibland uppstår diskussioner med handledarna kring vad en arbetsplats har rätt att förvänta sig att elever ska ha med sig i form av kunskaper när de kommer ut på APL. Skolan har erbjudit arbetsplatserna Skolverkets handledarutbildning men enligt rektorn har intresset varit mycket lågt. Som svar på en fråga från Skolinspektionen om orsaken till detta låga intresse ger rektorn som en möjlig förklaring att arbetsplatserna kanske inte ens känner till att det finns en handledarutbildning. Hon uppger att hon har försökt att sprida information om denna utbildning på programrådet men utan större framgång, vilket hon förklarar med svårigheter att över huvud taget driva skolans frågor i programrådet. Hon uppger vidare att det är en tradition att lärarna och företagen har en så väl inarbetad kontakt att man är trygg i vad man redan har men att man inte vet tillräckligt om hur utbildningen på bygg- och anläggningsprogrammet har förändrats på senare år. De intervjuade yrkeslärarna, som tillika är APL-ansvariga, tycker att det är viktigt att handledarna går handledarutbildningen. De menar dock att det språk Skolverket använder i sin utbildning kan verka avskräckande på byggnadsarbetare. En intervjuad APL-handledare efterlyser organiserade sittningar med rektorn och lärarna för att skapa samsyn kring inriktningen på APL.

2017-03-24

12 (14)

Dnr 40-2016:202

2.2 Ger organisation och ledarskap förutsättningar för lärare att samverka i syfte att skapa helhet och sammanhang i utbildningen för eleverna?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att organiseringen av ämnesövergripande arbetslag, med lärare från både yrkes- och gymnasiegemensamma ämnen är ändamålsenlig för att skapa möten, tankeutbyten och samverkan mellan lärarna. Dessa kontakter motverkas dock av att lärarna fysiskt sitter i olika rum och därför missar möjligheter till spontana möten för samarbete. Strukturella förutsättningar till samverkan finns också i form av avsatt konferenstid varje vecka. Skolinspektionen bedömer att det behövs en tydligare styrning från rektorns sida att arbetslagen verkligen ska behandla frågor som rör helhet och sammanhang för eleven, såsom att arbetslagen ska diskutera hur undervisningen kan planeras utifrån examensmålen. Skolinspektionen bedömer vidare att förutsättningarna för sådan samverkan är gynnsamma i årskurs 1 eftersom alla ämnen där undervisas i samma elevgrupper. Att alla lektioner hålls i samma byggnad underlättar kontakter lärare emellan.

Arbetslag och delat mentorskap gynnar ämnessamverkan men skilda arbetsrum försvårar

Lärarna på bygg- och anläggningsprogrammet, både de i yrkesämnena och ett antal av dem som undervisar i gymnasiegemensamma ämnen, tillhör samma arbetslag. Eleverna uppger att de har all undervisning, utom idrott och hälsa, i samma byggnad men på olika våningar. Av rektorns verksamhetsredogörelse framgår att arbetslagen har möte en timme per vecka och att mötet leds av en studieledare. Enligt vad lärarna berättar och efter vad som framgår av insänd dokumentation, domineras arbetslagsmötenas dagordning av elevvårdsfrågor, information och skolledningens prioriterade utvecklingsområden, såsom systematiskt kvalitetsarbete. Någon gemensam planering av undervisningen utifrån examensmålen har inte förekommit på dessa arbetslagsmöten, enligt vad lärarna uppger.

Av intervjuerna med lärarna framgår, att lärarna i yrkesämnena sitter för sig i ett arbetsrum, medan lärarna i de gymnasiegemensamma ämnena delar arbetsrum med kollegor i samma ämnen men från andra program. Alla lärare sitter i samma byggnad men på olika våningar. I intervjuerna uttalar sig lärare i yrkesämnena positivt för ett gemensamt arbetsrum, medan lärare i gymnasiegemensamma ämnen framhåller svårigheter med detta, beroende på deras olika sätt att arbeta i olika ämnen. Rektorn håller arbetslagsträffarna i arbetsrummen i skolans verkstadslokaler, vilket hon menar ger en signal om öppenhet och att

2017-03-24

13 (14)

Dnr 40-2016:202

alla är välkomna överallt. Enligt vad lärarna uppger har de potentiellt goda möjligheter i form av gemensam tid för att ett lärarsamarbete skulle kunna förverkligas, både konferenstid och gemensamma kompetensutvecklingsdagar.

Av intervjuerna framgår att bygg- och anläggningsprogrammet vid Carlsund Utbildningscentrum sedan länge tillämpar delat mentorskap, vilket innebär att två lärare, en yrkeslärare och en lärare i gymnasiegemensamma ämnen, delar på ansvaret som mentorer för en klass. Lärarna berättar att detta ger eleverna en konkret bild av hur båda ämneskategorierna är viktiga för deras utbildning. Lärarna uppger också att man på utvecklingssamtalen pratar om både yrkesämnena och de gymnasiegemensamma ämnena, vilket ger eleverna en upplevelse av helhet i utbildningen.

Lärarna i de gymnasiegemensamma ämnena uppger att det finns ett flertal hinder för att samarbeta över ämnesgränserna. Exempel som framkommer är att ett par kurser kortats ner i den nya läroplanen, med påföljd att mycket stoff ska hinnas med på kortare tid, vilket i sin tur gör att de inte säger sig ha tid för samarbete. Ett annat hinder för samverkan uppger dessa lärare vara att flera av dem arbetar i olika program.

Samma undervisningsgrupper i olika ämnen gynnar samverkan

Undervisningsgrupperna är i årskurs 1 specifika för bygg- och anläggningsprogrammet, vilket enligt lärarna underlättar samverkan över ämnesgränserna. I årskurs 2 och 3 har byggeleverna flera ämnen tillsammans med elever från andra program, vilket lärarna säger försvårar kopplingen mellan det gymnasiegemensamma ämnet och respektive elevgrupps yrkesämnen, till exempel i form av infärgning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast 2018-03-26 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits eller planerats utifrån de utvecklingsområden som myndigheten identifierat.

Huvudmannen ska dessförinnan, inom två månader från beslutet 2017-05-26, inkomma med en uppföljningsbar planering av hur man avser att arbeta för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna planering bör innehålla information om tydliga avstämningpunkter under arbetets gång.

Redogörelserna skickas till Skolinspektionen, Eva Lanteli, Box 23069, 104 35 Stockholm per post eller per e-post, eva.lanteli@skolinspektionen.se samt [skolinspek-](https://www.skolinspektionen.se)

2017-03-24

14 (14)

Dnr 40-2016:202

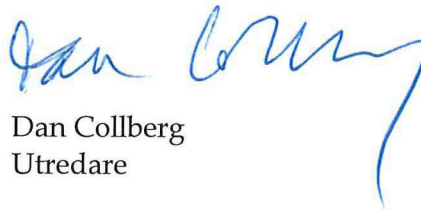
tionen.stockholm@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 40-2016:202) i de handlingar som sänds in.

I ärendets slutliga handläggning har utredare Eva Lanteli och juristen Åsa Lindbäck deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Gabriel Brandström
Enhetschef

Dan Collberg
Utredare

Bilagor

Bilaga 1 Författningsstöd